

Evaluering af specialundervisningen i Norddjurs kommune

Rammesætning:

Evalueringens opdrag?

Hvordan greb vi opgaven an?

Hvad kom der ud af den?
– evalueringens resultater og
anbefalinger

Opgaven

Evalueringsens formål

At skabe et godt grundlag den for fremtidige politiske prioritering af ressourcerne på området og stillingtagen til de enkelte skoler og børnebyers frihedsgrader på området.

Etablere et fælles sprog og en fælles referenceramme, som alle parter i Skole – og dagtilbud kan tage udgangspunkt i, når der skal tales om kvalitet på specialundervisningsområdet.

Hvad skulle evalueringen indeholde?

Evaluering:

En vurdering af den faglige- og trivselsmæssige kvalitet af de forskellige specialpædagogiske indsatser i forhold til visionen om at løfte kerneopgaven

En effektvurdering af specialområdet organisering, visitationsprocedurer, områdets sammenhæng med almen skolen og den anvendte ressourcefordelingsmodel.

Anbefalinger:

På baggrund af evalueringen skulle styregruppen give anbefalinger til:

- Fremtidig tilrettelæggelse af specialundervisningen i ND
- Fremtidig ressourcefordeling på specialundervisningsområdet i ND

Opgavens form
-hvad gjorde vi

Praksis er kompliceret!

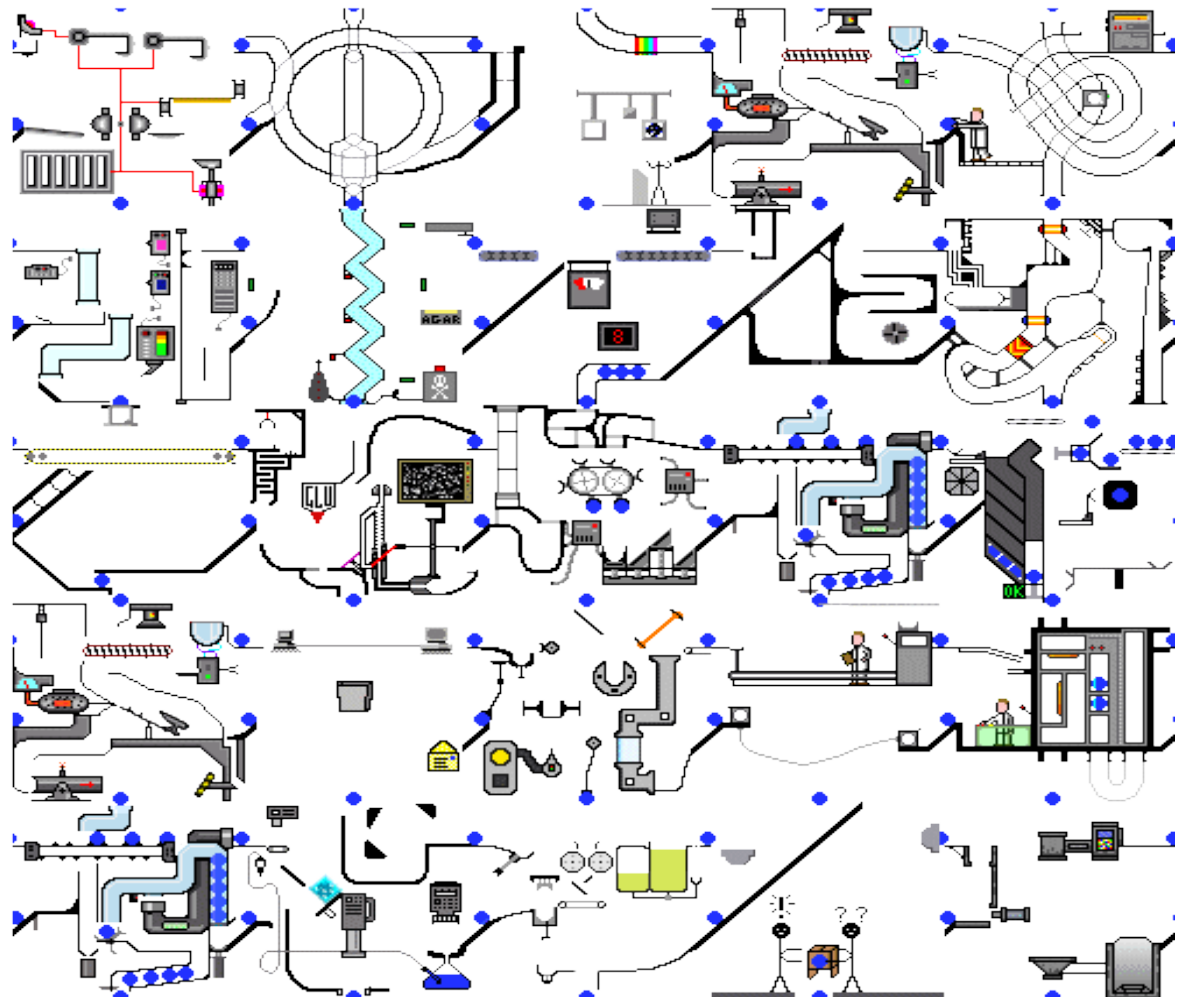
Evalueringens præmis!

Væk fra kausal forståelse

Ind med kompleksitetsforståelse
- elementer hænger sammen uden dog at det ene direkte fører frem til det andet.

F.eks. betyder lav segregering ikke nødvendigvis inklusion

Besparelser betyder ikke nødvendigvis dårlig kvalitet eller omvendt

Med afsæt i ovenstående formål og kompleksitetsforståelse

Blev tre nedslag udvalgt som rammen for evalueringen:

Visitation

Undervisningstilbud

Samarbejde og struktur

Alle nedslag blev behandlet med barnet og kerneopgaven som omdrejningspunkt.

Metoder

Indsamling af empiri (gennem interviews)

Indsamling af procedurer, lov og politikker

Analyser

= evalueringens konklusioner

Konklusioner

Første nedslag:
visitation

Første nedslag: Visitation

Overordnede intentioner for visiteringen i Norddjurs kommune

Overordnede set viser evalueringen, at visitationsprocessen er blevet bedre over de sidste år.

Særligt tre intentioner viser sig som grundlaget for visitationen i Norddjurs kommune:

- At understøtte barnets mulighed for at indgå i miljøer, hvor børn ses, lærer, trives, deltager - og tør livet (kerneopgaven)
- At sikre mindst mulig indgriben i barnets hverdag – inklusion i almenområdet
- At samarbejde omkring visiteringen

Konflikter mellem intentionerne

Evalueringen viser, at det kan være vanskeligt, at forene de to første intentioner i praksis. Særligt når det bedste undervisningstilbud skal udpeges, opstår der konflikt mellem disse to intentioner, og i nogle tilfælde ender det med en vurderingen af, hvorvidt det ene skal træde i baggrunden for det andet.

Første nedslag: Visitation

Fra vision til virkelighed

Evalueringen viser, at følgende tre elementer har til formål at understøtte intentionerne, som er beskrevet ovenfor.

1. Nedsat et visitationsudvalg som administrerer en velbeskrevet visitationsproces,
2. Implementeret en decentral ressourcefordelingsmodel
3. Indført krav om brugen af en fælles handleplansmodels til dokumentering - og evalueringsredskab.

Evalueringen peger på, at særligt fordelingsmodellen og handleplanen har udfordringer i mødet med praksis.

Fordelingsmodellens udfordringer i praksis:

Fordelingsmodellens fordelingsnøgle producerer et meget lille råderum til udvikling og understøttelse af interne tilbud. Dette vanskeliggør inklusionen i almenområdet. Især bliver små områder udfordret i modellen, idet små økonomiske justeringer har stor indflydelse på det relative lille beløb. I Norddjurs kommune er det særligt område Nord og område Midt, der er udfordret på grund af deres størrelse.

Handleplanens udfordringer i praksis:

Handleplanen er kendt af alle, men ikke alle anvender den og kvaliteten af den er varierende fra skole til skole og fra medarbejder til medarbejder.

Første nedslag: Visitation

Segregering

Evalueringen kan ikke direkte forklare, hvorfor segregeringsgraden er højere i Norddjurs kommune end den er på landsplan. Evalueringen kan bekræftet, at segregeringen stiger fra mellemtrinnet til udskoling, men heller ikke her træder en klar forklaring frem. Dog kan der peges på to mulige forhold, som har betydning for segregeringen

- De demografiske og socioøkonomiske
- Det pædagogiske grundfundament og traditioner i det pædagogiske arbejde

Forældrenes stemme

Intentionen om samarbejde opleves af de interviewede forældre, som udfordret i praksis. Intentionen er tilstede blandt de fagprofessionelle, men forældre beskriver visitationsprocessen, som udfordrende. En leder peger på, at det muligvis kan skyldes, at forældre ikke har samme viden om systemet som de fagprofessionelle, og derfor opstår der konflikt, når der skal træffes beslutninger om det rette skoletilbud. I denne sammenhæng er det vigtigt, at være opmærksom på at det nuværende visitationsudvalg kun er et år gammelt.

Andet nedslag: undervisningstilbud

Andet nedslag: Undervisningstilbud

Mellemformer

Mellemrummet mellem specialområdet og almenområdet er voksende. I arbejdet med at indfri intention om inklusion i almenområdet udvikles der nye praksisformer – de såkaldte mellemformer. Disse mellemformer er bud på undervisningsformer, der kan tilbyde specialpædagogisk støtte, hvor tilknytningen til almenområdet bevares. Mellemformerne viser sig i mange forskellige former, men i Norddjurs kommune viser de sig særligt gennem arbejdet med lokale specialgrupper og i samarbejde med Trivsel og Læring. Der er ikke noget, der tyder på en kommunal organiseret indsats i forhold til udviklingen af mellemrummet mellem almenområdet og specialområdet. I stedet tegner der sig et billede af en naturlig udvikling i sammenhæng med udvikling af kerneopgaven generelt. Hvorvidt mellemformerne har positiv betydning for kvaliteten af kerneopgaven og derved elevers mulighed for trivsel og læring kan denne evaluering ikke med det overordnede undersøgelsesdesign pege på. En sådan vurdering vil kræve en mere gennemgående undersøgelse af dette felt alene.

Specialpædagogiske tilbud

Kommunen har en række etablerede specialklasser og en specialscole. Både specialklasserne som primært er placeret geografisk på distriktsskolerne og klasserne på Djurslandsskolen har veldefinerede profiler og specialer inden for særlige specialpædagogiske udfordringer.

Andet nedslag: Undervisningstilbud

Tilfredshed blandt eleverne

Elevernes beskrivelser af deres skoleliv bevidner om gode trivsel – og læringsmuligheder i de specialpædagogiske tilbud, som de er indskrevet i. Dog kan de fortælle om tidligere tilbud, hvor betingelserne for trivsel – og læring var ringe, og om en lang vej hen til det rette tilbud.

Kvalitet og fastholdelse af kvalitet i et skoletilbud

Noget tyder på, at der er gode betingelser for kvalitet i de specialpædagogiske tilbud. Særligt to forhold giver anledning til denne vurdering:

1. Alle informanter beskriver mere eller mindre bevist progression, som afgørende vurderingskriterie for kvalitet i et tilbud.
2. Den pædagogiske dømmekraft viser sig som afgørende og vigtig i det pædagogiske arbejde, når der skal skabes betingelser for trivsel og læring. Tilmed kan vi gennem beskrivelserne udlede, at der er etableret struktur i form af handleplaner og vejledning, som har til formål at udfordre og kvalificere dømmekraften og fastholde kvaliteten, når den kommer til stede i et tilbud.

Andet nedslag: Undervisningstilbud

Dog peger analyserne også på at både 1 og 2 kan forbedres.

1. På trods af at de fagprofessionelle beskriver, at progression indgår som vurderingskriterie for kvalitet i deres arbejde, så bevidner deres beskrivelser også om usikkerhed i forhold til forståelsen og definitionen af kvalitet.
2. På trods af at handleplanen og vejledning er etableret som struktur, hvori dømmekraften kan udfordres, reflekteres og drøftes, så en given praksis kan udvikles og kvalificeres til fordel for barnet, så bevidner informanternes beskrivelser om problematiske forhold:
  - dels er det ikke alle fagprofessionelle, der forstår formålet med strukturerne og tiden er presset i forhold til at få etableret forståelse og metodekendskab
  - dels opleves handplanen ikke af alle som "brugervenlig" i forhold til netop at komme tilstede som et pædagogiske evaluerings - og udviklingsværktøj

Trejde nedslag: undervisningstilbud

Tredje nedslag: Samarbejde og struktur

Samarbejdsfællesskaber

Det kan konkluderes, at rækken af samarbejdsfællesskaber i specialundervisningsområdet er kompleks, og at fællesskaberne går på tværs af mange områder. Af nogle kan næves alment skoler, specialskoler, almen klasser, specialklasser, lokale vejledningsteams, forvaltningen, Trivsel og Læring og hjemmet.

Samarbejdsformer

Samarbejdsfællesskaberne har både planlæggende og koordinerende funktion. De kan også have form af rådgivning og udveksling af ideer og meninger. Der kan også findes elementer af at de fagprofessionelle er samarbejdende omkring udvikling af kerneopgaven, men noget tyder på, at organisering og strukturering af disse mødeformer er mere uklare og uformelle.

Samarbejdsstruktur

Handleplanen er en bærende struktur for samarbejdet på specialundervisningsområdet. Den er kendt af alle, men som berørt under de øvrige nedslag, er kvaliteten og brugen varierende fra skole til skole og fra medarbejder til medarbejder. Noget tyder på, at handleplanen primært anvendes til dokumentering, og ikke i samme omfang som et pædagogiske redskab til kvalificering og udvikling af kerneopgaven.

Styregruppens Anbefalinger

Første anbefaling

FORDELINGSMODELLEN

På trods af fordelingsmodellens decentralisering og intention om selvforvaltning til understøttelse af inklusion i almenområdet, så producerer den ikke optimale betingelser for udfoldelse af netop inklusion i almenområdet. Hvorvidt modellen bør skiftes ud til fordel for en bedre, kan styregruppen ikke anbefale på baggrund af denne evaluering. Derimod vil styregruppen anbefale, at der nedsættes et udvalg med relevante aktører, der undersøger den nuværende model nærmere i forhold til justeringer. Eksempelvis mulighed for øremærkning af de tildelte midler og/eller justering af decentraliseringsgraden. Endvidere bør det undersøges mere detaljeret, hvorvidt alternative modeller i højre grad kan understøtte de politiske - og pædagogiske intentioner i Norddjurs Kommune.

Anden anbefaling

MELLEMFORMER OG ALMENOMRÅDET

På baggrund af evalueringens konklusion i forhold til et voksende fagområde mellem specialområdet og almenområdet anbefaler styregruppen, at dette område undersøges nærmere. Undersøgelsen rammesattes med afsæt i følgende intentioner:

Gennem undersøgelse af de praksisformer, som pibler frem i mellemrummet mellem almenområdet og specialområdet skal vigtig viden gøres eksplicit i organisationen. Dels skal der indhentes viden om, hvordan disse former afskille sig fra praksisformer i almenområdet og specialområdet, og dernæst skal det undersøges, hvorvidt disse praksisformer producerer ind – og eksklusion i henholdsvis almenområdet og specialområdet, og dermed hvorvidt disse former understøtter alle eleveres mulighed for trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Undersøgelsen skal bidrage til større indsigt i det grundlæggende pædagogiske arbejde i mellemrummet mellem almenområdet og specialområdet med tråde til både almenområdet og specialområdet.

Denne indsigt skal bidrage til følgende formål:

- Bringe os tættere på forståelse af vores segregeringsgrader og kvalitet i den daglige pædagogiske praksis.
- Understøtte implementering af Politikken for tidlig indsats og inklusion
- Danne baggrund for en strategi for udvikling af området mellem almenområdet og specialområdet. En strategien som har afsæt i det eksisterende med respekt for de mellemformer, som allerede er veletableret og velfungerende ude i de lokale kontekster.

Tredje anbefaling

PROFESSIONEL LÆRING/KOMPETENCE UDVIKLING SOM GRUNDFÆSTER SIG I KERNOPGAVEN

Struktur og pædagogiske værktøjer, som skal understøtte, udvikle og fastholde god kvalitet i kommunes skoletilbud, er etableret i form af samarbejdsfællesskaber, vejledningsstruktur og handleplanen som et fælles dokumenterings – og formativ evalueringsværktøj. Evalueringen peger på, at disse elementer med fordel kan kvalificeres, så den professionelle læring/kompetenceudvikling fastholdes og grundfæstes i kerneopgaven. Styregruppen anbefaler, at kvalificeringen har afsæt i et eller flere af nedenstående mål:

- Fælles forståelse i organisationen i forhold til handleplanens todelte formål – dels at den har til formål at fungere til dataopsamling og dokumentering og dels at den har til formål at understøtte de fagprofessionelles læring, så den grundfæstes i kerneopgaven.
- Stærkere fælles eksplicit forståelse af processerne omkring sparrings – og/eller vejledningsmøderne
- At alle supportes i forhold til at lære at anvende handleplanen og sparrings- og/eller vejledningsmøderne
- Udvikling af den nuværende handleplansmodel og de nuværende sparrings –og/eller vejledningsmøder

Elevernes anbefalinger

"Man skal bare tage det i stiv arm. Man skal aldrig sige aldrig før man har prøvet det".

"Det der med, at man laver noget i 10 min og så får man 30 min pause – det holder ikke! Det er som om, at man får en belønning, man ikke fortjener. Det er alle steder, de kører det der belønning. Jeg kan bedst lide, når det er lidt mere kontant "Sådan og sådan skal det være" ikke alt det andet. Bare fordi man har ADHD, så skal alting jo ikke være nemt"

"Et godt råd er, at lærerne bliver bedre til at forklare ting for os. Jeg kan godt forstå det, men jeg er jo også god til at koncentrere mig, men når vi f.eks. har matematik, så er der altid nogle, der lige skal have det forklaret igen. Vores lærer kunne jo sørge for, at der var ro inden han gik i gang med at forklare. Især vores dansklærer hun er god til det. Når hun kommer ind er der bare ro. Hun er sød, men der er bare ro. Jeg tror, at det er fordi, vi ved, hvordan hun gerne vil have det. Hun husker os lige på vores regler, og når der er ro kan dem som ikke er så gode til at koncentrere sig, jo bedre følge med"

"Det sidste de skal gøre i de situationer er, at trække mig væk eller begynde at snakke til mig. Så bliver det bare værre"

"Jeg kan ikke have det der pædagog lort.... Sådan skal de bare ikke tale til mig... "Nu kan jeg se, du har brug for ro..." de taler til mig, som om jeg var et lille barn. Der er tre gode lærer xx, xx og xx, de forstår mig, men det der pædagog lort, det skal ikke foregå foran mig"